

Տնտեսական զարգացման և հետազոտությունների կենտրոն

ԴՐԱՄԱՎԱՐԿԱՅԻՆ ԵՎ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ Կենտրոնական բանկ

Արթուր Նախչիկյան

ՀՀ Էկոնոմիկայի նախարարություն

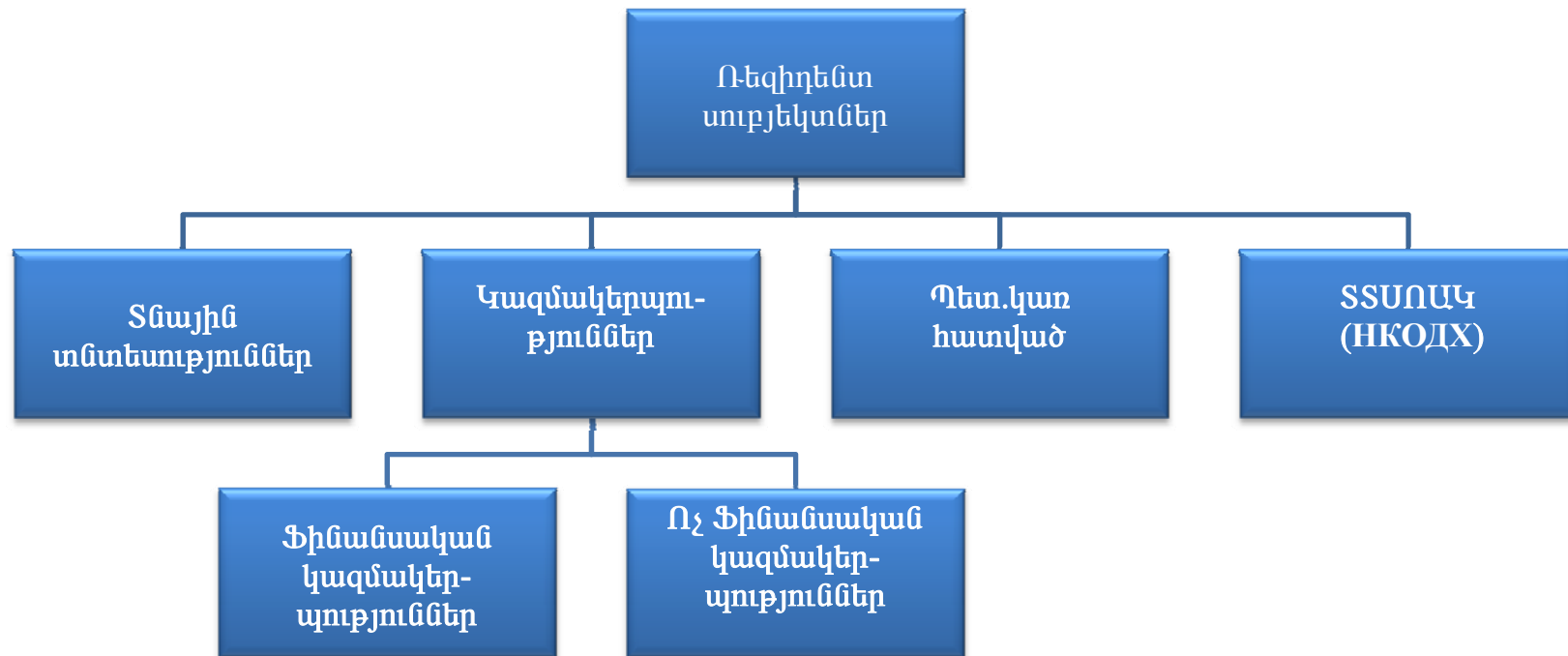
Երևան - 2010

Գերմանական տեխնիկական
համագործակցության ընկերություն

ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՀԱՏՎԱԾՆԵՐԸ

Ռեզիդենտ սուբյեկտների դասակարգումը

Ֆինանսական հատվածի (համակարգի) էությունը և կառուցվածքը

- Այդ հատվածում ընդգրկվող կազմ. գործ. հիմնական ուղղությունը ֆին. ծառ. մատուցելն է (հիմն. գործ, օր՝ կառավարության դեպքում)
- Այս հատվածը հանդիսանում է տնտեսությունում «Փող» ստեղծող կամ «Փող» թողարկողը:
- Ֆինանսական հատվածը բաժանվում է 2 տիպի կազմ.
  1. Ֆինանսական միջնորդ կազմակերպություններ
(մասնակցում են փողի ստեղծման գործընթացին)
  2. Օժանդակ ֆին. ծառ. մատուցող կազմ.

Ֆինանսական համակարգի կառուցվածքը

1. Ֆինանսական միջորդայնությամբ զբաղվող կազմակերպություններ են

Ֆինանսական միջնորդությունը դա այնպիսի գործ., որի դեպքում սուբյեկտն իր անունից պարտավորություններ է ներգրավ.՝ ֆին շուկայում գործառն. միջոցով ֆին. ակտիվներ ձեռք բերելու նպատակով.(կազմ. ավանդ է ընդունում և վարկեր տրամ. ասրբեր սուբյեկտների, ապահովագրական վճարները ներդնում է տարբեր արժեթղթերում)

2. Ֆինանսական միջնորդայնությանը նպաստող գործունեությամբ զբաղվող կազմակերպություններ

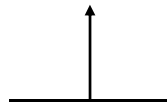
Այս կազմ. չեն հանդիսանում ֆին. միջնորդներ, իրենց անունից չեն ընդունում պարտավորություններ ֆին. ակտիվ. ձեռք բերելու նպ. (բորսաներ, բրոքերներ, փոխ. կետեր)

Ֆինանսական համակարգի կառուցվածքը

- Ֆինանսական միջնորդություն
- օժանդակ ֆինանսական ծառայություններ

Ավանդային
կազմակերպություններ

Ոչ Ավանդային
կազմակերպություններ

- Ավանդների և դրանց փոխարինողների գծով պարտավորություններ
- փողի ազգային բնորոշում

- Այլ ֆինանսական միջնորդներ
- ապահովագրական կազմակերպություններ և կենսաթոշակային հիմնադրամներ
- օժանդակ ֆինանսական միավորներ

Ֆինանսական համակարգի կառուցվածքը

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՄԻՋՆՈՐԴ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՆԹԱՀԱՏՎԱԾՆԵՐԸ

1. Ավանդային կազմ
  - ԿԲ
  - Այլ ավանդային կազմ
    - Բանկեր
      - Ոչ բանկ ավանդ. կազմ. (զարգ. բանկեր, ընդունում են ոչ փոխանցելի ավանդներ)
2. Ոչ ավանդային կազմ (վարկային կազմ. և գրավատներ)
3. Ապահովագր. կազմ.
  - Ապահով. ընկեր.
  - Կենսաթ. հիմնադրամներ

Կենտրոնական բանկ

- Կենտրոնական բանկ- ազգային ֆինանսական հաստատություն է(կամ հաստատություններ), որը(որոնք) իրականացնում է(են) ԴՎԲ ֆինանսական համակարգի կարևորագույն ոլորտների նկատմամբ վերահսկողություն
- Կենտրոնական բանկին բնորոշ գործառույթներն են
  - ❖ ազգային արժույթի թողարկում
  - ❖ միջազգային պահուստների կառավարում
  - ❖ ԱՄՀ-ի հետ գործառնություններ
  - ❖ վերջին ատյանի վարկատու
  - ❖ Կառավարության հարկաբյուջետային գործակալ
  - ❖ ֆինանսական համակարգի նկատմամբ վերահսկողություն և լիցենզավորում

Այլ ավանդային կազմակերպություններ

- Ընդգրկվում են բոլոր ռեզ. ֆին. միջնորդ. կազմակերպ., որոնց պարտավ. հանդիսանում են ավանդներ կամ դրանց բնույթով շատ մոտ ֆին. գործ. և ընդգրկվում են տնտ. «Փող» հասկացություն մեջ

- Այս ենթահատվածի կազմ. Իրականացնում են փողի պահառուի ֆունկցիա

Ավանդները կամ ներգրավ. պարտավ. լինում են

1. փոխանցելի՝ որոնք ենթակա են վճարման պահանջի դեպքում (առանց լրացուցիչ ծախսերի և սահմանափակման, կամ դրանց կարել)

2. ոչ փոխանցելի (այս միջոցների օգտագործումը ենթակա է որոշակի սահմանափակումների), որից ելնելով՝

Ավանդ. կազմ. բաժանվում են

- Բանկեր (փոխանցելի և ոչ փոխանցելի ավանդ.)

- ոչ բանկ. ավանդ. կազմ (ընդունում են ոչ փոխանցելի ավանդ. իրակ. բաժնետոմսերի էմիսիա, օր՝ զարգ. բանկեր, վարկ. միություններ)

Ոչ ավանդային ֆին. կազմ (վարկ. կազմ`24 և գրավատներ`68)

- Այս ընկերութ. պարտավ. իրացվելիությունը ցածր է

(Ֆին. ընկերություններ, ֆին. լիզինգային ընկ., ներդրումային հիմնադրամներ, արժեթղթերի դիլերներ, ֆին. ածանցյալ միջնորդներ, մասն. ֆին. միջն.)

ՀՀ-ի դեպքում վարկային կազմակերպություններ

- Վարկային միություններ (ներգր. միջոցներ նաև իրավ. անձանցից)
- Խնայողական միություններ (ներգր. միջոցներ միայն իրենց մասնակիցներից)
- Ֆին. վարձ. իրակ. կազմակերպություններ (լիզինգ)
- Դրամական պահանջի զիջման դիմաց ֆինանսավորում իրակ. կազմ. (ֆակտորինգ)
- Ունիվերսալ վարկային կազմակերպություններ
- - Փողի ազրեզատների մեջ ընդգրկվում են 2008 թ. մայիսից

Ապահովագրական կազմակերպություններ

Այս կազմակերպությունները իրենց յուրահատուկ բնույթի պատճառով առանձնացվում են այլ ֆին. միջնորդներից

- Ապահովագրական ընկերություններ (12)
- Կենսաթ. ֆոնդեր (տարբ. պետ. սոց. ապ. հիմնադրամներից), չեն վերահսկվում և ֆինանսավորվում պետ. կառ. մարմինների կողմից, գործունեություն են իրականացնում ոչ թե ամբողջ հասարակության այլ առանձին աշխատ. խմբերի համար

Փողի ագրեգատների էությունը

- Փողի միասնական սահմանում տալը բավականին դժվար է
  - Տնտես. շրջանառվող փողը գնահատելու համար անհր. հաշվի առնել՝
    - ֆին. գործ. տեսակները, որոնք փողի սահմ. մեջ են ընդգրկվում
    - փող թողարկող ինստիտուտների տեսակները
    - տնտ. փող տնօրինող, պահող հատվածները
    - Փողի ագր. ընդգրկվող ֆին. գործ. ընտրությունը սերտորեն կապված է փողի հիմն. ֆունկցիաների հետ (վճարման միջոց, հարստ. կուտակում, արժեքի չափի միավոր)
- Փողի ագրեգ. ընդգրկման շրջանակները որոշելու համար պետք է բացահայտել.
- ֆին. գործ. իրացվ. (օրինական վճարելիք, ֆիքսված անվ. արժ., փոխանցելիություն, ժամկ., եկամտաբեր.)
  - արժեքի պահպանման հնարավորությունը

- Տնտ. «Փող» թողարկողներն են՝ որոնց պարտավ. «փող» հանդիսացող ֆին. գործիքներ են
  1. ԿԲ
  2. Այլ ավանդային կազմակերպություններ
- Տնտ. «Փող» պահողները
  1. իրական հատվածը (տնային տնտ.)
  2. մնացած հատվ. ֆին. հատվածից բացի
- Փողի ազրեգ. մեջ չեն ընդգրկվում
  1. ոչ ռեզ-ի ավանդները (չեն մասն. ՀՆԱ-ի սպասարկմանը)
  2. պետ. կառ. մարմինների ավանդները (ծախսերը անսահմանափակ են, իրացվ. նախնորել. սկզբունքի հետ կապված չեն)
  3. փողի ազրեգատների մեջ ընդգրկվում են արտարժույթային ավանդները:

Փողի ազրեգաստներ

- ՀՀ փողի ազր. ընտրությունն ժամանակ անհր. հաշվի առնել
- Դրամավ. վիճ. առկա միջազգ. ստանդարտները
- Երկրի տնտ. վիճակը և ֆին. շուկայի զարգ. աստիճանը և առանձնահ.

Փողի ազրեգ. հաշվարկը կարևորվում է դրամ. քաղաք. իրակ. մարմինների համար, քանի որ վերջիններիս փոփոխությունը հնարավորություն է տալիս գնահատել քաղաք. իրականացման ընթացքը (սղաճի միջև գոյություն ունի կայուն և կանխատեսելի կապ)

Փողի ազրեգ. մեջ մտնում են այն բոլոր տարրերը, որոնք կարելի է փող համարել.

M1 – Նեղ իմաստով փողը ընդգրկում է վճարելամիջոցի ֆունկցիա կատարող միջոցները, նաև ցպահանջ միջոցները (փոխանցելի)

M2 – Լայն իմաստով ընդգրկում է նաև խնայողության ֆունկցիա կատարող միջոցները (ոչ փոխանցելի)

ՀՀ-ին առաքձնահատուկ է M2X, որը ընդգրկում է արտարժ. ավանդները, որոնք ՀՀ-ում հաճախ վճարելամիջոցի ֆունկցիա են կատարում

Փողի Բազա

- ՀՀ ԿԲ այն պարտ., որոնք նպաստում են փողի ստեղծմանը
- «Հզորությամբ օժտված փող», քանի որ Փ.Բ փոփոխությունը հանգեցնում է ագրեգատների ավելի մեծ փոփոխությունների
- Փ.Բ ավելի շատ ոչ թե արգեգատ է այլ փողի ագրեգատների հիմքում ընկած բազա, որը ենթարկվելով բազմարկման էֆեկտին նպաստում է փողի ստեղծման գործընթացին:
- Փ.Բ հաշվ. է օրական, ՀՀ կԲ հաշվ. ցուց. հիման վրա
- Փ.Բ ընդգրկում է ԿԲ-ից դուրս կանխիկ, Առ. բանկերի պարտ. և ավելցուկային պահուստներ, Ավանդներ
- Փ.Բ չեն ընդգրկվ. առ. բանկերի ավանդներ, հակադարձ Ռեպո, արտարժ. տրամ. սվոփ, Առ. բանկերի կապիտալի համալրման հաշիվները՝ ելնելով այդ միջոցների օգտագործման սահմանափակումներից

Փողի Չանգված

- Փ.Չ ֆին. համակարգի այն պարտ. են, որոնք համապ. փողի բնութագրերին
- ՀՀ-ում որ բանկ. ֆին. հաստ. ժարտ. թեև ընդգրկվում
- Փ.Չ հաշվ. է շաբաթական և ամսական
- Շրջանառությունում կանխիկ ՀՀ դրամ` C
- Դրամային Նեղ Չանգված` M1
- Դրամային Լայն Չանգված` M2
- Փողի Լայն Չանգված` M2X
- Արդյունավետ Փողի Չանգված` ԱՓՉ

Հատվածային հաշվեկշիռները

1. ԿԲ Հաշվեկշռի վիճակագրական ներկայացում
2. Առևտրային բանկերի հաշվեկշռի ներկայացում (վարկային կազմակերպությունները !!!)
3. Բանկային համակարգի ամփոփ հաշվեկշիռ

Օր՝ «Բ» Առևտրային բանկի հաշվ. + «Գ» առ. բանկի հաշվ.= ընդհանուր առ. բանկերի հաշվ.+ԿԲ հաշվ.= բանկային համակարգի հաշվ. = Դրամավարկային ամփոփ, որը դրամավարկային վիճակագրության գլխավոր աղյուսակն է

Կենտրոնական Բանկ

ԿԲ առանձնահատկությունները

- Դրամավ. քաղաք. իրականացում
- Ազգային արժույթի թողարկում
- Կառ. բանկային և ֆին. սպասարկում
- Արտաքին պահուստների կառավ.
- Բանկային համակարգի վերահսկողություն

ԿԲ հաշվեկշռի առանձնահատկությունները

- Թողարկված ազգային դրամը ԿԲ ֆին. ակտիվ չէ, իսկ ԿԲ-ից դուրս կանխիկը ԿԲ պարտավորություն է
- ԿԲ վարում է ԱՄՆ-ի հետ հաշիվները
- Ոսկու ստանդարտները ԿԲ-ում հանդիսանում են մոնետար ոսկի և ընդգրկվում են արտաքին ակտիվներում

ԱԿՏԻՎՆԵՐ	ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ԿԱՊԻՏՍՆԵՐ
Արտաքին ակտիվներ	Կ՝-ից դուրս կանխիկ դրամ
Փոխարկելի արտարժույթով ՝ ոսկով	Պարտավորություններ ՀՀ բանկերին
Մոնետար ոսկի	Թղթակցային հաշիվներ (պարտադիր ՝ ավելցուկային պահուստներ)
Պահուստային դիրքը ԱՄՅ-ում	Ժամկետային ավանդներ
Միջոցներ ՀՓԻ-ով	Հակադարձ ռեպո համաձայնագրեր
Պահանջներ օտարերկրյա բանկերին	Կապիտալի համալրման հաշիվներ
Այլ ÷ոխարկելի արտարժույթ	Արտարժույթի տրամադրման սվո÷
Ոչ ÷ոխարկելի արտարժույթով	Այլ ավանդներ (տնտեսությունից)
Պահանջներ օտարերկրյա բանկերին	Պարտավորություններ ՀՀ կառավարությանը
Այլ ոչ ÷ոխարկելի արտարժույթ	Կառավարության ավանդներ
ՀՀ դրամով	ԾԻԳ-երի միջոցներ
Պահանջներ ՀՀ կառավարությանը	Արտաքին պարտավորություններ
Պահանջներ ՀՀ բանկերին	Փոխարկելի արտարժույթով
Վարկեր բանկերին	ԱՄՅ-ի վարկ
Ռեպո համաձայնագրեր	Այլ արտաքին պարտավորություններ
Արտարժույթի ներգրավման սվո÷	Ոչ ÷ոխարկելի արտարժույթով
Պահանջներ տնտեսությանը	ՀՀ դրամով
Այլ ակտիվներ	Այլ պարտավորություններ
Այլ ֆինանսական ակտիվներ	Կապիտալ հաշիվներ
Ստացման ենթակա հաշիվներ	Ընթացիկ ՝ չբաշխված շահույթ
Ոչ ֆինանսական ակտիվներ	Կանոնադրական կապիտալ
.	Գլխավոր պահուստ
.	Ակտիվների ՝ այլ կորուստների պահուստներ
.	Վերագնահատման պահուստներ

ԿԲ ՀԱՇՎԵԿՇՈՒԻ ՏԱՐԲԵՐԸ (ԱԿՏԻՎԱՅԻՆ)

- Արտաքին ակտիվներ
  - Պահանջներ ոչ ռեզիդենտներից
- Ներքին ակտիվներ
  - Պահանջներ կառավարությանը
  - Պահանջներ բանկերից
  - Պահանջներ այլ սեկտորներից
  - Ոչ ֆինանսական ակտիվներ
  - Այլ ակտիվներ

ԿԲ ՀԱՇՎԵԿՇՌԻ ՏԱՐԲԵՐԸ (պասիվային)

- ԿԲ-ից դուրս կանխիկ դրամ
- Բանկերի պարտադիր պահուստավորման միջոցներ
- Կառավարության դեպոզիտներ
- Այլ դեպոզիտներ
- Պարտավորություններ ոչ ռեզիդենտներին
- Այլ պարտավորություններ

1. Չուտ արտաքին ակտիվներ փոխարկելի արտարժույթով

Արտաքին ակտիվներ փոխարկելի արտարժույթով (ակտիվ)՝ *հանած*

Արտաքին պարտավորություններ փոխարկելի արտարժույթով (պարտավ.)

Արտաքին պարտավորություններ դրամով (պարտավ.)

2. Չուտ ներքին ակտիվներ

2.1. Չուտ պահանջներ Կառավարությանը

Պահանջներ Կառավարությանը (ակտիվ)՝ *հանած*

Պարտավորություններ Կառավարությանը (պարտավ.)

2.2. Պահանջներ ՀՀ բանկերին (ակտիվ)՝ *հանած*

Բանկերի ժամկետային ավանդներ (պարտավ.)

Հակադարձ ռեպո համաձայնագրեր բանկերի հետ (պարտավ.)

Արտարժույթի տրամադրման սվոփ (պարտավ.)

2.3. Չուտ այլ ակտիվներ

Արտաքին ակտիվներ ոչ փոխարկելի արտարժույթով (ակտիվ)

Արտաքին ակտիվներ դրամով (ակտիվ)

Պահանջներ տնտեսությանը (ակտիվ)

Այլ ակտիվներ (ակտիվ)՝ *հանած*

Արտաքին պարտ. ոչ փոխարկելի արտարժ (պարտավ.)

Բանկերի կապիտալի համալրման հաշիվներ (պարտավ.)

Այլ պարտավորություններ (պարտավ.)

Կապիտալ հաշիվներ (կապիտալ)

Փողի բազա

1. ԿԲ-ից դուրս կանխիկ դրամ

2. Բանկերի պարտադիր պահուստներ և ավելցուկային միջոցներ

3. Այլ ավանդներ (ներառյալ հաշիվները)

ԿԲ ԱՄՓՈՓ ՀԱՇՎԵԿՇԻՌԸ (ԱԿՏԻՎԱՅԻՆ)

- ԶՈՒՏ ԱՐՏԱՔԻՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐ
  - Արտաքին ակտիվներ հանած
  - Արտաքին պարտավորություններ
- ԶՈՒՏ ՆԵՐՔԻՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐ
  - Զուտ պահանջներ կառավարությանը
  - Պահանջներ բանկերին
  - Զուտ այլ ակտիվներ

ԿԲ ԱՄՓՈՓ ՀԱՇՎԵԿՇԻՌԸ

- ԿԲ-ից դուրս կանխիկ դրամ
- Բանկերի պարտադիր պահուստավորման միջոցները ԿԲ-ում
- Այլ ավանդներ

ՓՈՂԻ ԲԱԶԱ

- Անփոփում է ԿԲ-ի հաշվեկշռային ցուցանիշները
- Դրամավարկային քաղաքականության իրականացման հիմնական ուղեցույցը
- Անփոփում է ԿԲ-ի փոխհարաբերությունները տնտեսության այլ սեկտորների և արտաքին աշխարհի հետ

ՓՈՂԻ ԲԱԶԱ

- Առաջարկի տեսանկյունից –ՓԲ
ձևավորվում է ֆինանսական ակտիվներ
ձեռք բերելով

$$\PhiԲ = \mathcal{Q}ԱԱ + \mathcal{Q}ՆԱ$$

- Պահանջարկի տեսանկյունից –ՓԲ փող
հանդիսացող ԿԲ պարտավորությունը

$$\PhiԲ = Կ + Պ + Ա$$

Առևտրային բանկերի հաշվեկշռի վիճակագրական ներկայացում

- **1. Չուտ արտաքին ակտիվներ փոխարկելի արտարժույթով**
- Արտաքին ակտիվներ փոխարկելի արտարժույթով (ակտիվ)՝ **հանած**
Արտաքին պարտ փոխարկելի արտարժույթով (պարտավ.)+Արտաքին պարտ դրամով (պարտավ.)
- **2. Չուտ ներքին ակտիվներ**
- 2.1. Չուտ պահանջներ Կառավարությանը
- Պահանջներ Կառավարությանը (ակտիվ)՝ **հանած** Պարտավ Կառավարությանը (պարտավ.)
- 2.2. Չուտ պահանջներ ԿԲ-ին
- Պահուստային ակտիվներ (ակտիվ)՝ **հանած** Պարտվ ԿԲ նկատմամբ (պարտավ.)
- 2.3. Պահանջներ տնտեսությանը (ակտիվ)
- 2.4. Չուտ այլ ակտիվներ
  - Արտաքին ակտիվներ ոչ փոխարկելի արտարժույթով (ակտիվ)
  - Արտաքին ակտիվներ դրամով (ակտիվ)
  - Ներդրումներ փայաբաժիններում (ակտիվ)
  - Սառեցված հաշիվներ (ակտիվ)
  - Միջբանկային պահանջներ (ակտիվ)
  - Ներբանկային պահանջներ (ակտիվ)
  - Այլ ակտիվներ (ակտիվ)՝ **հանած**
    - Գրամական շուկայի գործիքներ (պարտավ.)
    - Միջբանկային պարտավորություններ (պարտավ.)
    - Ներբանկային պարտավորություններ (պարտավ.)
    - Արտաքին պարտավորութ. ոչ փոխարկելի արտարժույթով (պարտ.)
    - Այլ պարտավորություններ (պարտավ.)
    - Կապիտալ հաշիվներ (կապիտալ)
- **Ավանդներ**
- 1. Ցպահանջ ավանդներ ՀՀ դրամով
- 2. Ժամկետային ավանդներ ՀՀ դրամով
- 3. Արտարժույթային ավանդներ

Բանկային համակարգի ամփոփ հաշվեկշիռ

- *1. Չուտ արտաքին ակտիվներ (ՉԱԱ)*
  - Չուտ արտաքին ակտիվներ (ԿԲ)
  - Չուտ արտաքին ակտիվներ (առևտրային բանկեր)
- *2. Չուտ ներքին ակտիվներ (ՉՆԱ)*
  - 2.1. Չուտ պահանջներ Կառավարությանը
    - ԿԲ զուտ պահանջներ Կառավարությանը
    - Առևտրային բանկերի զուտ պահանջներ Կառավարությանը
  - 2.2. Պահանջներ տնտեսությանը
    - Պահանջներ ձեռնարկություններին
    - Պահանջներ տնային տնտեսություններին
    - Պահանջներ շահույթ չհետապնդող կազմակերպություններին
    - Պահանջներ այլ ֆինանսական կազմակերպություններին
  - 2.3. Չուտ այլ ակտիվներ
    - ԿԲ զուտ այլ ակտիվներ
    - Առևտրային բանկերի զուտ այլ ակտիվներ
    - ԿԲ և առևտրային բանկերի զուտ պահանջների շեղումը
- *Փողի զանգված*
- 1. Շրջանառությունում կանխիկ դրամ
- 2. Դրամով ցայահանջ ավանդներ
- 3. Դրամով ժամկետային ավանդներ
- 4. Արտարժույթային ավանդներ

ՓՈՂԻ ՉԱՆԳՎԱԾ

- Անփոփում է բանկային համակարգի հաշվեկշռային ցուցանիշները
- Բացահայտում է բանկային համակարգի փոխհարաբերությունները տնտեսության այլ սեկտորների և արտաքին աշխարհի հետ
- Բնութագրում է փողի ագրեգատները

ՀԱՇՎԵԿՇՈՒԻ ՏԱՐԲԵՐԸ

- ԱՐՏԱՔԻՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐ
  - Պահանջներ ոչ ռեզիդենտներից
- ՆԵՐՔԻՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐ
  - Պահանջներ կառավարությանը
  - Պահանջներ տնտեսությանը
  - Պահանջներ այլ սեկտորներից
  - Ոչ ֆինանսական ակտիվներ
  - Այլ ակտիվներ

ՀԱՇՎԵԿՇՌԻ ՏԱՐԲԵՐԸ

- Ռեզիդենտ տնտեսությունից ներգրաված դրամով ցպահանջ ավանդներ
- Ռեզիդենտ տնտեսությունից ներգրաված դրամով ժամկետային ավանդներ
- Ռեզիդենտ տնտեսությունից ներգրաված արտարժույթային ավանդներ
- Պարտավորություններ կառավարությանը
- Պարտավորություններ ոչ ռեզիդենտներին
- Այլ պարտավորություններ
- Կապիտալ

ԱՄՓՈՓ ՀԱՇՎԵԿՇԻՌԸ

- ԶՈՒՏ ԱՐՏԱՔԻՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐ
  - Արտաքին ակտիվներ հանած
  - Արտաքին պարտավորություններ
- ԶՈՒՏ ՆԵՐՔԻՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐ
  - Զուտ պահանջներ կառավարությանը
  - Պահանջներ տնտեսությանը
  - Պահանջներ այլ սեկտորներից
  - Զուտ այլ ակտիվներ
- ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԴՐԱՄԸ (ՓՈՂԻ ԶԱՆԳՎԱԾ)

ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՓՈՂԸ (ՓՈՂԻ ՉԱՆԳՎԱԾ)

- Բանկային համակարգից դուրս կանխիկ դրամ
- Ցպահանջ ավանդներ դրամով
- Ժամկետային ավանդներ դրամով
- Արտարժույթային ավանդներ

ՓՈՂԻ ՖՈԻՆԱՆՍԻԱՆԵՐԸ

- Շրջանառության միջոց
- Խնայողության միջոց
- Արժեքի չափ